

Undervisningsministeren (*Helge Larsen*): Jeg tillader mig herved for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen, forslag til lov om ændring af lov om uddannelse af lærere til folkeskolen, forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v. og forslag til lov om ændring af lov om gymnasieskoler og studenterkursus.

Forslagene er med en enkelt undtagelse led i regeringens bestræbelser på at opnå besparelser i det offentliges udgifter.

De samlede besparelser efter forslagene kan for staten anslås til ca. 28 millioner kr. i finansåret 1971-72 og noget større beløb i de følgende finansår. For kommunernes vedkommende vil der ligeledes blive tale om væsentlige besparelser.

For så vidt angår de enkelte lovforslag, skal følgende bemærkes:

1. Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen.

Forslaget går ud på at ophæve den i folkeskolelovens § 63 hjemlede tilskudsordning, hvorefter der til nærmere angivne lokaliteter ydes kommunerne tilskud til dækning af deres udgifter til folkeskolebyggeri.

Tilskudsordningen er i sin nuværende form knyttet til gennemførelsen af folkeskoleloven af 1937 samt de ændringer, der skete ved folkeskolelovens revision i 1958. Tilskudsordningen har herefter stadig til formål at yde støtte specielt til kommunerne i landdistrikterne til gennemførelse af den første udbygning af kommunens skolevæsen, således at det kan opfylde folkeskolelovens krav til indretning af skolelokaler.

Der er nu gået mere end 30 år siden vedtagelsen af folkeskoleloven af 1937, og når man i året for den nye kommunalreform gør status på folkeskolebyggeriets område, kan man vist godt tillade sig at konstatere, at tilskudsordningens formål — at udbygge landdistrikternes skolevæsen op til lovens standard — i det store og hele er gennemført.

Kommunerne står nu i dag over for en anden opgave, nemlig den at videreudbygge folkeskolens bygninger i takt med de stadig stigende krav, som samfundets udvikling stiller til undervisningen i folkeskolen. Denne opgave kan ikke begrænses i tid og omfang, og da de enkelte kommuner nu er blevet betydelig større og mere bæredygtige end

før kommunalreformen, er jeg af den opfattelse, at det er rimeligt, at kommunerne fremtidig alene afholder udgifterne til deres folkeskolebyggeri.

Loven foreslås sat i kraft fra den 1. april 1971, således at der også ydes tilskud til de byggerier, der — efter opnået igangsætningstilladelse — påbegyndes inden dette tidspunkt. Idet det samtidig foreslås, at byggerierne skal være afsluttet senest den 1. december 1973, gives der en rimelig afviklingsperiode.

2. Forslag til lov om ændring af lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

Dette lovforslag vil ophæve den nugældende pligt for seminarierne til at tilbyde de studerende kursus eller studiekredse som frilæsning.

Der har været en faldende interesse for udnyttelse af denne mulighed, og den foreslås kun bibeholdt for de studerende, der endnu modtager undervisning efter loven af 1954, idet den her kan supplere den gamle uddannelse i forhold til uddannelsen efter loven af 1966.

3. Forslag til lov om ændring af lov om fritidsundervisning m. v.

Dette lovforslag tilsigter udelukkende besparelser, og der er ikke ud over de forslag, der er motiveret hermed, tænkt indført andre ændringer i principperne om fritidsundervisning.

Besparelserne tænkes væsentligst opnået ved indførelse af deltagerbetaling i aftenskolen, aftenhøjskolen og studiekredse. En betaling, der som anført i bemærkningerne til lovforslaget tænkes fastsat til for tiden 1 kr. 50 øre pr. time, skulle ikke være uoverkommelig for den enkelte, navnlig når der skabes hjemmel for, at visse grupper af deltagerne, f. eks. pensionister, kan fritages for betaling, og den vil betyde en væsentlig besparelse for det offentlige. Betalingen for deltagelse i interessegrupper for voksne tænkes ligeledes fastsat til 1 kr. 50 øre pr. time.

Det fremgår af lovforslaget, at forberedelseskursus, specialundervisning og erhvervs-mæssige kursus ikke tænkes inddraget under betalingsforpligtelsen.

Lovforslaget indeholder desuden hjemmel for, at det offentliges forpligtelser med hensyn til økonomisk støtte til udendørsanlæg, der ejes eller lejes af foreninger og benyttes

[Undervisningsministeren.]

til interessegrupper og foreningsarbejde for børn og unge under 25 år, bortfalder.

Det er endvidere hensigten ved en administrativ ændring af de i henhold til lovens § 34, stk. 5, fastsatte regler om driftstilskud til lokaler at fastsætte et maksimumsbeløb på omkring 50 kr. for den leje pr. time, der for idrætshaller kan ydes refusion til. Det er ministeriets indtryk, at der mange steder — navnlig i nyetablerede haller o. lign. — er tale om så høje lejebeløb pr. time, at det må betragtes som urimeligt. De nugældende tilskudsprocenter, hvorefter kommunen yder 75 pct. af den maksimerede udgift, således at halvdelen heraf refunderes af staten, vil blive bibeholdt.

Ved de påtænkte administrative ændringer vil man opnå, at der formentlig ikke sker ændringer i tilskudsforholdene med hensyn til de mindre og billigere idrætshaller, medens toppen af tilskuddet skæres af, for så vidt angår de bedre udstyrede lokaliteter.

Der vil herved kunne opnås en besparelse på ca. 2,5 million kr. i 1971-72 ud over de besparelser, der følger af ændringerne i loven.

Endelig tænkes der gennem lovforslaget opnået visse mindre besparelser ved en stramning af elevtalskravene i ungdomsskolen — bortset fra specialundervisningen — og ved bortfald af tilskud til undervisningsmateriel til fritidsundervisning for voksne.

4. Forslag til lov om ændring af lov om gymnasieskoler og studenterkursus.

Der er i dette lovforslag dels tale om en spareforanstaltning og dels om en tilvejebringelse af hjemmel for i givet fald at indføre en punktvis regulering af adgangen til enkelte universitetsstudier.

For så vidt angår forslaget punkt 1, der drejer sig om hjemmel til at afvikle realafdelingen ved gymnasieskolerne, bemærkes, at det kun er tanken at anvende bestemmelsen over for statens og de kommunale gymnasieskoler.

Forslaget vil endvidere medføre, at der på de omhandlede gymnasier skaffes bedre plads til de egentlige gymnasieklasser og de til gymnasierne knyttede kursus til højere forberedelseseksamen, og at de forhåndenværende lærerkræfter benyttes udelukkende til denne undervisning.

Hvad angår ændringsforslagets punkt 2, ændring af gymnasielovens § 8, bemærkes:

Dette forslag har ikke direkte sammenhæng med de aktuelle sparebestrebelsers, men fremsættes alene i denne forbindelse, fordi det under punkt 1 nævnte forslag forudsætter ændring af gymnasieloven.

Hensigten med ændringen af § 8 er alene at tilvejebringe hjemmel for, at undervisningsministeren, såfremt tilgangen til et universitetsstudium ved et studieårs begyndelse må påregnes at blive så betydelig, at forsvarlige undervisningsforhold trods rimelig økonomisk opofrelse fra statens side ikke kan tilvejebringes, er berettiget til at fastsætte regler, der begrænser adgangen til det pågældende studium.

Det er tanken, at en sådan begrænsning kun bør iværksættes for et år ad gangen, og skal ophæves, så snart forholdene gør det muligt.

Det er således forudsat, at denne bemyndigelse alene tages i anvendelse, når den særlige fordelingsordning mellem de bestående universiteter ikke i sig selv er tilstrækkelig til at løse problemerne og der ikke foreligger realistiske muligheder for at tilvejebringe en forsvarlig undervisning.

En sådan situation kan navnlig opstå ved nyetablerede studier, hvor tilgangen et givet år kan blive så stor, at mulighederne for en harmonisk opbygning bliver umuliggjort i lang tid frem, men også ved veletablerede studier kan en uforudset stor tilgang medføre, at man ikke med kort varsel på en for de studerende forsvarlig måde kan skaffe den kapacitetsforøgelse, som den stærkt forøgede tilgang kræver.

Hvorledes en sådan midlertidig tilgangsregulering i givet fald bør gennemføres, ligger ikke klart i detaljer, og jeg har derfor anmodet planlægningsrådet om at overveje dette spørgsmål.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til de enkelte lovforslag, skal jeg anbefale forslagene til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Jeg tillader mig endvidere at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om Danmarks opsigelse af konventionen af 14. juni 1962 vedrørende oprettelsen af en europæisk rumforskningsorganisation (ESRO).

Konventionen af 14. juni 1962 vedrørende